Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá
1. ročník, školský rok 2008/09
Písomný test pre kategóriu C (9. ročník a kvarta)

Dátum: .....

Identifikačné číslo žiaka: .....

Počet dosiahnutých bodov: .....

Test opravili: .....

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené *

1.* Do textu doplňte vynechané slová.

Kostol svätého Emeráma v Nitre vysvätil Adalram, kostol svätej Panny Márie v Blatnohrade Liupram. Obaja pôsobili ako .....(napíšte cirkevnú funkciu) so sídlom v ..... .Kostoly boli vysvätené na majetkoch kniežaťa ..... .

2.* Doplňte správne mená v nasledujúcom historickom prameni.
*Svätopluk, ...**1**..... synovec, obvinený u Karolmana zo zločinu zrady, bol uvrhnutý do žalára. Moravskí Slovieni však domnievajúc sa, že ich knieža zahynulo, ustanovili sa za vládcu istého kňaza, príbuzného toho kniežaťa, menom .....**2**....., hroziac mu smrťou, ak neprijme vládu nad nimi. Tento okolnosťami donútený dal im súhlas, že sa pustí do boja proti Karolmanovým vojvodcom, ...**3**..... a .....**4**....., a pousiluje sa ich zo zaujatých hradov vyhnať. Tí však bojujúc proti nepriateľovi s rovnakým zámerom a pobijúc niekoľkých z jeho vojska, jeho zahnali na útek...*

1 ..... 2 .....

3 ..... 4 .....

3.* Z písma vytvoreného žiakmi Metoda (z cyriliky) sa postupom času vyvinula azbuka. Toto písmo používajú aj v súčasnosti niektoré národy. Napíšte tri z nich.

.....

4.* Kostol svätého Klementa v Ríme je miestom, kde bol pochovaný Konštantín Filozof. Kde sa nachádza miesto posledného odpočinku jeho brata Metoda?

.....

5.* Na obrázku vidíte opevnený dvorec/hradisko veľkomoravského veľmoža s odkrytými základmi kamenného kostolíka. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Na území ktorej obce sa nachádza tento dvorec/ hradisko?

……...

b) Ako nazývame typ kostolíka, ktorého základy sú na obrázku?

……..

c) Súčasťou kostolíka bol polkruhový výklenok, na obrázku označený veľkým písmenom A. Ako sa odborne nazýva?

a _ _ _ _ _

d) Opevnenie dvorca tvorili drevené koly osadené do zeme. Na obrázku vidíme ich modernú rekonštrukciu označenú veľkým písmenom B. Ako sa nazývajú takéto typy opevnení?

p _ _ _ _ _ _ _

6.* Za sídlo moravsko-panónskeho arcibiskupa bolo z rozhodnutia pápeža určené mesto Sirmium (dnešná Sremska Mitrovica). Výber miesta bol historicky zdôvodnený, hoci z geografického hľadiska malo excentrickú polohu.

Sremska Mitrovica leží na území súčasného štátu .....

7.* V tejto úlohe sú vybrané úryvky z pápežskej buly Industriae tuae z roku 880. Prečítajte si ho a odpovedzte na nasledujúce otázky.

Milovanému synovi Svätoplukovi, slávnemu vladárovi. Tvojej horlivosti chceme dať na vedomie, že keď náš spolubrat Metod, najdôstojnejší .....?..... svätej cirkvi moravskej prišiel pred našu pápežskú tvár a prehovoril žiarivou rečou, spoznali sme úprimnosť tvojej oddanosti. Lebo z vnuknutia Božej milosti opovrhol si inými vládcami tohto sveta a s celým ľudom svojej ríše si si vyvolil blahoslaveného Petra a jeho námestníka za patróna...

... dávame vám príkaz, aby ste ho (Metoda) prijali ako vlastného pastiera s dôstojnou poctou i úctou, pretože podľa rozhodnutia našej apoštolskej autority sme mu privilégium jeho potvrdili a stanovili, že s Božou pomocou zostane naveky platné... aj toho kňaza, menom Vichinga, ktorého si k nám vyslal, vysvätili sme ako zvoleného .....?..... svätej cirkvi, prikázali sme mu, aby Metoda vo všetkom poslúchal.

... napokon právom schvaľujeme slovienske písmo vynájdené nebohým Konštantínom Filozofom a nariaďujeme, aby sa v tomto jazyku hlásalo velebenie a skutky Krista, Pána nášho...avšak tiež nariaďujeme, aby sa vo všetkých kostoloch vašej krajiny čítalo evanjelium pre väčšiu slávu po latinsky a len potom preložené do slovienskeho jazyka zaznievalo do uší ľudu...

a) Metod má v tejto bule cirkevnú hodnosť ..... .

b) Blahoslavený Peter bol v poradí ..... pápežom.

c) Viching (Wiching) bol vysvätený do funkcie ..... a jeho sídlom cirkevnej správy sa stalo mesto ..... .

d) pápež, ktorý vydal túto bulu sa volal ..... .

8.* Tento úryvok je z diela, ktoré patrí k významným literárnym pamiatkam z obdobia existencie Veľkej Moravy. Vzniklo ako obhajoba prekladu Písma svätého. Prečítajte si ho a odpovedzte na otázky.

Kto môže všetky podobenstvá povedať,
čo národ bez kníh obžalujú, usvedčia,
že nehovorí hlasom zrozumiteľným?

Veď čo by ten muž poznal všetky jazyky,
nevyslovil by bezmedznú ich bezmocnosť.
Predsa však svoje podobenstvo prikladám,
významu mnoho v málo slovách hovoriac:
Lebo sú nahé bez kníh všetky národy,

bo nemôžu sa boriť v boji bez zbroje
s protivníkom a duší našich záhubcom,
odsúdené sú večnej muke za korisť.

a) Ako sa dielo volá? .....

b) Kto je autorom diela? .....

c) V akom jazyku bolo pôvodne napísané? .....

9.* Metod prišiel na Veľkú Moravu v roku 863 a zomrel tu v roku 885. Nestrávil tu však celé toto obdobie, niekoľko rokov (aj nedobrovoľne) bol v zahraničí. V ktorých rokoch to bolo?

a) 865 - 873
b) 869 - 875
c) 867 – 873

10.* Pred niekoľkými rokmi sa potvrdilo, že na Slovensku stojí zachovaný kostolík sv. Margity Antiochijskej pochádzajúci z čias Veľkej Moravy (základy stavby a odkryté hroby pri jeho obvodových múroch). Kostolík je na priloženom obrázku.
Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Na území ktorej obce v okrese Skalica sa nachádza?
……..

b) Na druhej strane rieky Moravy (oproti obci) je významná lokalita z veľkomoravského obdobia. Na území ktorej obce v Českej republike sa nachádza?

.....

11.* Už pred príchodom Konštantína a Metoda sa na našom území šírilo kresťanstvo v latinskom jazyku. Vymenujte dve oblasti, odkiaľ prichádzali misionári.

…….....

12.* Priraďte k panovníkom Východofranskej ríše roky, v ktorých nastúpili na trón a ovplyvňovali svojimi rozhodnutiami dejiny Veľkej Moravy. Pomôžte si časovou osou.

843 882 887 899

a) Karol III. Tučný v roku ……..

b) Arnulf Korutánsky v roku ……..

c) Ľudovít Dieťa v roku ……..

d) Ľudovít Nemec v roku ……..

13.* Na známke Slovenskej pošty je zobrazený jeden z panovníkov Veľkej Moravy. Známka bola vydaná pri príležitosti výročia smrti tohto panovníka v roku 1994.

a) Ako sa volal tento panovník?

…….

b) V ktorých rokoch vládol?

…….

c) Koľko rokov uplynulo od jeho smrti v čase vydania známky?

……..

d) Čo drží postava panovníka v ruke?

……..

14.* Na území Veľkej Moravy sa mohli vyskytnúť aj nasledujúce zobrazené mince. Sú na nich panovníci, ktorí vládli v čase existencie Veľkej Moravy v 9. storočí. Prezrite si ich a určte, v ktorých ríšach boli vyrobené.

minca č. 1

minca č. 2

minca č. 3

Minca č. 1 pochádza z .....

Minca č. 2 pochádza z .....

Minca č. 3 pochádza z .....

15.* Pribina získal od Ľudovíta Nemca ako léno časť územia Dolnej Panónie okolo rieky Sála. Tam si vystaval sídlo. S touto lokalitou sa spája viacero názvov (historických i súčasných). Z nasledujúcich vymenovaných sídel vyberte tri, ktoré toto miesto označujú:
Mosaburg, Veszprém, Ráb, Pohansko, Blatnohrad, Pécs, Ducové, Brezalauspurc, Zalavár, Carnuntum, Pobedim, Velehrad.

.....

16.* Medzi staré remeslá, v ktorých Slovania vynikali boli aj prospektorstvo, brtníctvo a garbiarstvo. Napíšte, aká práca sa spájala s týmito remeslami.

a) prospektori boli .....

b) brtníci boli .....

c) garbiari boli .....

17.* Ktoré pohoria tvorili prirodzenú hranicu medzi Mojmírovým a Pribinovým kniežatstvom?
a) Malé Karpaty, Považský Inovec
b) Biele Karpaty, Považský Inovec
c) Biele Karpaty a Malé Karpaty

18.* Slovenský štátny znak tvorí strieborný dvojkríž, modré tvojvršie a červený štít. Tradičný výklad jednu z vymenovaných častí symbolicky viaže na udalosť z obdobia Veľkej Moravy. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Ktorá časť znaku sa symbolicky viaže k Veľkej Morave? …….

b) Z ktorej ríše sa dostala na naše územie? ……..

c) Významná udalosť, ktorá sa spája s časťou znaku, prebehla v roku 863. Ktorá udalosť to bola? ……

19. Prečítajte si nasledujúci úryvok z románu od nositeľa Nobelovej ceny za literatúru Solženicyna a odpovedzte na otázky.
Medzi Beringovou a Bosporskou úžinou sa rozprestiera na tisíce ostrovov prekliateho súostrovia. Sú neviditeľné, no jestvujú a z ostrova na ostrov sa musia tiež stále prevážať neviditeľní otroci, ktorí však majú telo, objem, hmotnosť. Na všetkých staniciach väzni nasadajú a vysadajú z vozňov ďaleko od nástupíšť. Väzeň neuzrie ani stanicu, ani cestujúcich, ani vlak.Zahliadne iba výstupné a nástupné schodíky. Stráž ich blokuje po dvoch stranách a súri väzňov, šermujúc bodákmi: „Chytro ... Davaj, davaj!“
Takto prevážali v rokoch 1929-31 milióny sedliakov, v roku 1941 celé národy. V roku 1945 vozili bludných synov a bludné dcéry od západných hraníc.

a) V ktorom štáte prebiehali tieto udalosti? ……

b) Autor v texte nazýva pracovné tábory „ostrovmi“, pod akým názvom sú však známe?

……...…

20. Prečítajte si úryvok z významného dokumentu z 18. októbra 1918 a odpovedzte na nasledujúce otázky.

...Československý štát bude republikou. V stálom úsilí o pokrok zabezpečí úplnú slobodu svedomia, náboženstva, vedy, literatúry, umenia, slova, tlače a práva zhromažďovacieho a petičného. Cirkev bude odlúčená od štátu. Naša demokracia bude založená na všeobecnom volebnom práve: ženy budú postavené politicky, sociálne a kultúrne na úroveň mužom. Menšiny budú mať rovnaké práva. Vláda bude mať formu parlamentárnu a bude uznávať zásady iniciatívy a referenda...

a) Ako sa dokument volá? .....

b) Kto bol autorom dokumentu? .....

c) Z textu určite, akú formu štátneho zriadenia mal mať Československý štát!

.....

d) Akú zásada sa mala uplatňovať voči ženám a menšinám?

.....

21. Na obrázku je významné pietne miesto slovenského národa. Napíšte odpovede na tieto otázky.

a) Ako sa nazýva lokalita, kde sa toto pietne miesto nachádza? …….

b) S ktorou slovenskou osobnosťou je miesto spojené? ……..

c) Ktorý architekt projektoval toto impozantné architektonické dielo? ……...

22. 24. mája 1918 došlo v Turčianskom sv. Martine k definitívnemu rozhodnutiu medzi zúčastnenými slovenskými politikmi. Akej veci sa týkalo? Správnu odpoveď podčiarknite.

a) založenia Slovenskej ľudovej strany
b) vytvorenia spoločného štátu s Čechmi
c) vyhlásenia samostatného česko-slovenského štátu

23. Armáda Slovenského štátu sa po boku Nemecka zapojila do vojenských ťažení proti dvom štátom v období druhej svetovej vojny. Proti ktorým?

.....

24. Región Alsasko-Lotrinsko patril v 19. a 20. storočí striedavo Nemecku a Francúzsku. Určte, komu patrilo v uvedených rokoch.

a) 1869 .....

b) 1878 .....

c) 1914 .....

d) 1923 .....

e) 1942 .....

f) 1958 .....

25. Na obrázku vidíte záber z oscarového filmu Obchod na korze. Hrdina filmu získal obchod v procese privlastňovania židovského majetku.

a) Ako sa tento proces nazýva? a _ _ _ _ _ _ _

b) Podľa akého povinného označenia sa dal Žid na ulici spoznať?

.....

c) Do ktorého štátu (vtedy okupovaného Nemeckom) smerovali deportácie židovského obyvateľstva zo Slovenska?

.....

d) V ktorom roku organizovali deportácie úrady Slovenského štátu?

.....

26. V svetových dejinách zohrali významnú úlohu politici Uľjanov a Džugašvili. Napíšte mená, pod ktorými ich poznáme.

a) Uľjanov .....

b) Džugašvili .....

27. Na obrázku vidíte členov mládežníckej polovojenskej organizácie z medzivojnového obdobia v Taliansku. Takéto organizácie boli typické pre nedemokratické režimy. Aké pomenovania sa používali v Nemecku (1933-45) a v Slovenskom štáte?

a) v Nemecku:

....

b) v Slovenskom štáte:

.....

28. Zoraďte uvedené typy médií podľa toho, odkedy sa začali využívať: Rádio, Film, Tlač, Televízia.

.....

29. Táto karikatúra vznikla ako reakcia na dohodu z 23. 8. 1939 medzi vtedajšími európskymi mocnosťami. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Pod akým názvom poznáme dohodu?

.....

b) Ktoré štáty zastupujú politici na karikatúre?

.....

c) V tajnom (nezverejnenom) bode zmluvy je aj dohoda o rozdelení územia jedného štátu, ktorého?

.....

30. Ako sa nazýval prvý slovenský parlament, ustanovený v decembri 1938?
a) Snem Slovenskej krajiny
b) Slovenská národná rada
c) Národné zhromaždenie

31. Na fotografii vidíte najvyššieho predstaviteľa Maďarska, Miklósa Horthyho, ako 6. novembra 1938 prišiel na koni do obsadeného Komárna.
Odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Ktorá dohoda umožňovala Horthymu legálny vstup do Komárna?
…….
b) Vypíšte, ktoré z uvedených slovenských miest boli v rokoch (1938-45) v rukách Maďarska: Bratislava, Čadca, Levice, Lučenec, Zvolen, Košice.

……
c) Okrem Maďarska menšie slovenské územia získali v roku 1938 aj ďalšie dva štáty, ktoré?

…….

32. Aké mal na Slovensku v rokoch 1945 -1960 postavenie Zbor povereníkov? Správnu odpoveď podčiarknite.

a) postavenie parlamentu
b) postavenie najvyššieho súdu
c) postavenie vlády

33. Pozorne si prezrite obrázok a odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Aká udalosť je na obrázku?

……

b) V ktorom roku k nej došlo?

……

c) Múr na obrázku bol reálnou „nepriepustnou“ hranicou medzi Západom a Východom. Ktorý známy politik ako prvý použil slovné spojenie „železná opona“ v roku 1946?

……..

34. Napíšte, ktoré organizácie z druhej polovice 20. storočia sa skrývajú pod skratkami.

a) NATO ……..

b) RVHP ……..

c) EHS ……..

35. Na karikatúre Haďáka-Liďáka sú muži roku 1968: Oldřich Černík, Ludvík Svoboda, Alexander Dubček a Josef Smrkovský. Títo štyria politici zastávali najvýznamnejšie posty v Československu (prezident, predseda parlamentu, predseda vlády a prvý tajomník ÚV KSČ). Odpovedzte na nasledujúce otázky.

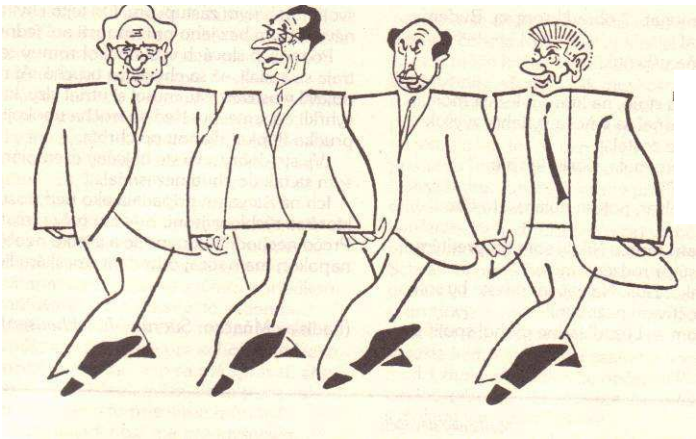

a) Černík bol vo funkcii:

……..

b) Svoboda bol vo funkcii:

……..

c) Dubček bol vo funkcii:

……..

d) Smrkovský bol vo funkcii:

……..

e) Ktoré číslo na karikatúre patrí

Dubčekovi? ……. 1 2 3 4

Autori: Mgr. Ľubomír Staňo, Mgr. Štefan Podolinský, Mgr. Ľuboš Paller
Recenzent: doc. PaedDr. Viliam Kratochvíl, PhD.
Vydal: IUVENTA, Bratislava 2009
© Slovenská komisia Dejepisnej olympiády